

Promemoria

Kompletterande bestämmelser till förslagen om utökade miljözoner

I promemorian lämnas förslag till ändringar i trafikförordningen (1998:1276) som innebär att vissa fordon, trots föreslagna bestämmelser om miljözon, får föras i en miljözon. De fordon som avses är fordon som tillhör eller brukas av Totalförsvarets forskningsinstitut, fordon vars förare eller passagerare innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade och fordon som anpassats eller anskaffats med bilstöd.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Innehållsförteckning

1	Förslag till ändring i trafikförordningen (1998:1276).....	3
2	Bakgrund.....	4
2.1	Gällande bestämmelser om miljözoner	5
2.2	Fordon som tillhör eller brukas av Totalförsvarets forskningsinstitut	5
2.3	Den nationella funktionshinderspolitiken.....	5
2.4	Parkeringstillstånd för rörelsehindrade.....	6
2.5	Fordon som har anpassats eller har anskaffats med hjälp av bilstöd	6
3	Förslag	7
3.1	Fordon som tillhör eller brukas av Totalförsvarets forskningsinstitut	7
3.2	Fordon vars förare eller passagerare innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade	8
3.3	Fordon för vilket det har lämnats bilstöd till en person med funktionsnedsättning	8
4	Ikraftträdande	9
5	Konsekvenser.....	9
5.1	Trafiksäkerhet.....	9
5.2	Miljö och hälsa	9
5.3	Tillgänglighet	9
5.4	Regelefterlevnad.....	9
5.5	Näringsliv	10
5.6	Kommuner.....	10
5.7	Myndigheter	10

1 Förslag till ändring i trafikförordningen (1998:1276)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 4 § trafikförordningen (1998:1276) ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt förslaget som Föreslagen lydelse
anmälts till Europeiska
kommissionen*

11 kap.

4 §¹

Trots 4 kap. 22 a–22 d §§ får följande fordon föras i miljözon:

1. Fordon som används i yrkesutövning av en polisman, eller någon annan anställd tjänsteman vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, tulltjänsteman, kustbevakningstjänsteman, läkare, sjuksköterska, barnmorska eller veterinär.

2. Fordon som används för transporter av sjuka personer till läkare eller sjukvårdsanstalt.

3. Fordon som används vid räddningstjänst.

4. Fordon som används i andra jämförbara trängande fall.

5. Utryckningsfordon i andra fall än som avses i 1–4.

6. Fordon som definieras som veteranfordon i 2 kap. 2 § vägtrafikskattelagen (2006:227). Veteranfordon får dock inte föras i en miljözon klass 3.

7. Fordon som används av personal inom Kriminalvården vid transport av frihetsberövade personer eller vid brådskande yrkesutövning.

8. Fordon som tillhör eller brukas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

8. Fordon som tillhör eller brukas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut.

9. Fordon som används vid särskilt anordnade transporter som avses i lagen (1997:736) om färdtjänst.

10. Fordon vars förare eller passagerare innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade enligt 13 kap. 8 § denna förordning.

11. Fordon för vilket det har lämnats bilstöd enligt 52 kap. socialförsäkringsbalken.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2020.

¹ Senaste lydelse 2015:34.

2 Bakgrund

Inom Regeringskansliet (Näringsdepartementet) pågår för närvarande ett arbete med författningsändringar som syftar till att ge kommuner möjlighet att under vissa förutsättningar införa miljözoner. Författningsförslagen skickades i enlighet med det anmälningsförfarande som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 – det så kallade anmälningsdirektivet – till Europeiska kommissionen den 24 maj 2018. Det är först efter en ”frysningsperiod” på minst tre månader som regeringen sedan kan fatta beslut om författningsändringarna. Förslaget om utökade miljözoner föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Förslaget om miljözoner bygger på ett av Transportstyrelsen upprättat utredningsuppdrag (dnr N2015/08889). Transportstyrelsens utredning har remitterats och remissvaren finns tillgängliga i Näringsdepartementet (dnr N2016/07396/MRT).

Förslaget innebär kortfattat att dagens bestämmelser om miljözoner i trafikförordningen (1998:1276) kompletteras med två nya miljözoner som ska gälla även för lätta fordon. Inom respektive miljözon får endast fordon föras som uppfyller vissa angivna miljökrav. Förslaget innebär vidare att vägmärkesförordningen (2007:90) ändras på så sätt att två nya vägmärken införs. Även militärtrafikförordningen (2009:2012) föreslås ändras så att undantag medges i vissa fall från bestämmelserna om miljözoner.

Det är kommunerna som får besluta om miljözoner. För att en kommun ska kunna införa miljözoner gäller att det är ett särskilt miljö känsligt område inom tätbebyggt område.

Kopplat till bestämmelserna om miljözoner i trafikförordningen finns regler om undantag för vissa fordon som används för angivna tjänster och ändamål. Av gällande reglering i 11 kap. 4 § trafikförordningen framgår att vissa fordon får köras i miljözon trots att fordonet inte lever upp till bestämmelserna om miljözon. Det gäller fordon som används i yrkesutövning av en polisman, bilinspektör, tulltjänsteman, kustbevakningstjänsteman, läkare, sjuksköterska, barnmorska eller veterinär. Vidare får fordon som används för transporter av sjuka personer till läkare eller sjukvårdsanstalt, fordon som används vid räddningstjänst, fordon som används i andra jämförbara trängande fall, utryckningsfordon och fordon som definieras som veteranfordon i 2 kap. 2 § vägtrafikskattelagen (2006:227) köras i en miljözon. I det utredningsförslag som Transportstyrelsen upprättat föreslås att även fordon som används av Kriminalvården, Säkerhetspolisen och Försvarmakten samt fordon som används i samband med färdtjänst får köras i en miljözon trots bestämmelserna om miljözon.

I samband med beredningsarbetet i Regeringskansliet har det emellertid uppmärksamats att ett generellt undantag bör gälla även för fordon som tillhör eller brukas av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), för fordon vars förare eller passagerare innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade och för fordon som har anskaffats eller har anpassats med bilstöd enligt socialförsäkringsbalken. Ett beredningsunderlag som omfattar dessa fordon behöver därför tas fram.

2.1 Gällande bestämmelser om miljözoner

Nuvarande bestämmelser om miljözoner finns i 4 kap. 22–24 §§ trafikförordningen (1998:1276) och omfattar för närvarande endast tunga fordon. Huvudbestämmelsen är att tunga lastbilar och tunga bussar som har tagits i bruk första gången i Sverige inom en period på sex år får föras i zonen. Det tillkommer en rad generella undantag som medför att fordon som uppfyller vissa miljökrav eller har vissa drivmedel är undantagna och också får föras inom zonen.

Förutom de generella undantagen kan kommuner meddela enskilda undantag från bestämmelserna om miljözoner, vilket görs enligt 13 kap. 3 § trafikförordningen.

2.2 Fordon som tillhör eller brukas av Totalförsvarets forskningsinstitut

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) är en myndighet vars verksamhet består av forskning, metod- och teknikutveckling, analyser samt studier. Bland annat ägnar sig FOI åt skyddade transporter, något som kan bedrivas över hela landet. För denna verksamhet använder FOI flera fordon. FOI:s fordon deltar även i övningar eller operationer tillsammans med Försvarmakten, Försvarmaktens materielverk och Försvarets radioanstalt.

2.3 Den nationella funktionshinderspolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. Det nationella målet har tagits fram med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt.

För att nå det nationella målet ska genomförandet av funktionshinderspolitiken inriktas mot de fyra områdena

- principen om universell utformning
- befintliga brister i tillgängligheten
- individuella stöd och lösningar för individens självständighet
- förebygga och motverka diskriminering.

Dessa områden ska tillsammans bidra till det nationella målet om ett tillgängligt och jämlikt samhälle för alla personer, oavsett funktionsförmåga. Förslaget till inriktning innebär en grund för vägledning för att bland annat identifiera och undanröja hinder för full delaktighet.

2.4 Parkeringstillstånd för rörelsehindrade

Personer med rörelsehinder kan ansöka om ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Tillståndet kan vara utfärdat till personer med rörelsehinder som själva kör motordrivna fordon eller till personer med rörelsehinder som behöver hjälp av en annan förare utanför fordonet. Ett tillstånd får endast utfärdas till en person som har ett varaktigt rörelsehinder, som gör att personen har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand.²

Ett parkeringstillstånd

- gäller i hela landet
- ger utökade möjligheter att parkera där det förekommer begränsningar i parkeringstid
- ger rätt att parkera på gågator i högst tre timmar
- ska ha en tidsbegränsning och gälla som längst i fem år.²

Parkeringstillstånd för rörelsehindrade ger inte rätt att parkera på platser som är avsedda för visst ändamål eller fordonsslag.²

Personer med parkeringstillstånd för rörelsehindrade har även möjlighet att bli undantagna att betala trängselskatt. Det krävs dock en ansökan hos Skatteverket för den bil som undantaget avser.³

Det är kommunen som prövar ansökningar om parkeringstillstånd för rörelsehindrade som första instans. Det är Transportstyrelsen som föreskriver hur parkeringstillstånd för rörelsehindrade får användas.⁴

Enligt Transportstyrelsens utredning från 2015⁵ om parkeringstillstånd för rörelsehindrade handlägger kommunerna omkring 50 000 ansökningar per år, varav omkring 40 000 beviljas. Enligt Vägverkets utredning från 2005 fanns det omkring 90 000 parkeringstillstånd för rörelsehindrade år 2005 i Sverige⁶. Eftersom det inte finns någon årlig nationell sammanställning över antalet parkeringstillstånd, är det svårt att redovisa antalet parkeringstillstånd för rörelsehindrade i Sverige.

Förutom nationella parkeringstillstånd för rörelsehindrade är även internationellt utfärdade parkeringstillstånd för rörelsehindrade giltiga i Sverige. Dessa tillstånd får dock inte användas om personen som tillståndet gäller för har vistats i Sverige i mer än ett år.⁶ Hur många internationella parkeringstillstånd som används i Sverige är okänt.

2.5 Fordon som har anpassats eller har anskaffats med hjälp av bilstöd

Bilstöd är ett ekonomiskt stöd som efter ansökan kan lämnas av Försäkringskassan enligt 52 kap. socialförsäkringsbalken för att anskaffa eller anpassa en bil. Stödet lämnas till den som på grund av en varaktig

² 8 kap. 1 § och 13 kap. 8 § trafikförordningen (1998:1276).

³ 6 § lag om trängselskatt (2004:629).

⁴ Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2009:73) om parkeringstillstånd för rörelsehindrade.

⁵ Konsekvensutredning – Föreskrifter om ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2009:73) om parkeringstillstånd för rörelsehindrade. TSF 2013-161.

⁶ Transportstyrelsens databaser på vägtrafikområdet, Statens offentliga utredningar, SOU 2010:76, Stockholm 2010.

funktionsnedsättning har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer. Personen ska också tillhöra någon av följande bidragsgrupper:

- Försäkrade som är under 65 år och behöver bil för att kunna försörja sig, genomgå arbetslivsinriktad utbildning eller rehabilitering.
- Försäkrade som är under 65 år och som tidigare beviljats bilstöd enligt 1 och som beviljats sjukersättning eller aktivitetsersättning.
- Andra försäkrade som fyllt 18 men inte 50 år.
- Försäkrade som har barn under 18 år.

Försäkrade föräldrar som har försäkrat barn med funktionsnedsättning. Bilstöd kan som huvudregel beviljas vart nionde år. Om det kan påvisas att fordonet i fråga har gått mer än 18 000 mil sedan det inköptes kan bidraget betalas ut tidigare. Bidraget kan även betalas ut tidigare på grund av medicinska skäl eller trafiksäkerhetsskäl. Hur mycket en enskild person kan få i bidrag beror på vilka bidrag inom bilstödet som en person har rätt till.

Antalet ansökningar om bilstöd mellan 2002 och 2016 var omkring 3 700 per år. Omkring 2 000 ansökningar bifalles per år.

3 Förslag

3.1 Fordon som tillhör eller brukas av Totalförsvarets forskningsinstitut

<p>Promemorians förslag: Fordon som tillhör eller brukas av Totalförsvarets forskningsinstitut får, trots bestämmelserna om miljözon, föras i en miljözon.</p>

Skälen till förslaget: Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, behöver ha samma förutsättningar som Försvaret, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt vad det gäller att använda sina fordon. FOI använder sina fordon för skyddade transporter och i samband med övningar eller operationer med de övriga myndigheterna. Eftersom fordon som ägs eller används av Försvaret, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt redan är undantagna bestämmelserna om miljözoner, har dessa myndigheter lättare att bedriva verksamheten med de krav som ställs på myndigheterna. FOI:s fordon kan inte anpassas efter alla ställda miljökrav, eftersom fordonen i vissa fall behöver uppfylla samma krav som Försvarets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts fordon. Det medför att FOI:s fordon inte kan bytas ut eller ersättas på samma sätt som fordon som brukas av privatpersoner eller företag. Fordon som tillhör eller brukas av FOI bör därför, trots bestämmelserna om miljözon, få föras i en miljözon.

3.2 Fordon vars förare eller passagerare innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade

Promemorians förslag: Fordon vars förare eller passagerare innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade får, trots bestämmelserna om miljözon, föras i en miljözon.

Skälen till förslaget: Parkeringstillstånd för rörelsehindrade är ett medel för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga på lika villkor som personer utan funktionsnedsättning i samhället. Parkeringstillståndet kan vara avgörande för möjligheten till full delaktighet i arbets- och samhällsliv då exempelvis kollektivtrafik eller andra färdmedel inte alltid är fullt tillgängliga. Det är också viktigt att beakta att det finns personer med funktionsnedsättning som saknar ekonomiska möjligheter att byta fordon som uppfyller kraven för miljözonerna. Fordon vars förare eller passagerare innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade bör därför, trots bestämmelserna om miljözon, få föras i en miljözon.

3.3 Fordon för vilket det har lämnats bilstöd till en person med funktionsnedsättning

Promemorians förslag: Fordon för vilket det har lämnats bilstöd till en person med funktionsnedsättning får, trots bestämmelserna om miljözon, föras i en miljözon.

Skälen till förslaget: Bilstöd beviljas personer med väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer. Framkomlighet med bil kan för denna grupp vara avgörande för möjligheten till full delaktighet i arbets- och samhällsliv. De statliga medel som årligen avsätts för bilstöd syftar till att kompensera för den fördyring som uppstår för dem som behöver bil på grund av väsentliga förflyttningssvårigheter. Ytterligare fördyringar tillkommer ofta för att bilen behöver ha särskilda mått eller andra anpassningar. Att begränsa framkomligheten för bilar som anskaffats och anpassats med statliga medel för att säkerställa tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning framstår som oskäligt. Då bilstödet normalt endast kan beviljas på nytt efter nio år, skulle enskilda i vissa fall själva behöva stå för kostnaderna för en ny bil med nya anpassningar. En redan anpassad bil som inte får framföras i miljözoner torde därutöver ha en sämre andrahandsmarknad. Fordon som har anskaffats eller anpassats med bilstöd bör därför, trots bestämmelserna om miljözon, få föras i en miljözon.

4 Ikraftträdande

Promemorians förslag: Förordningsändringen träder i kraft den 1 januari 2020.
--

Skälen för förslaget: Det är angeläget att förslagen i promemorian träder i kraft vid den tidpunkt som övriga föreslagna ändringar om utökade miljözoner föreslås träda i kraft.

5 Konsekvenser

5.1 Trafiksäkerhet

Trafiksäkerheten bedöms inte påverkas i och med detta förslag.

5.2 Miljö och hälsa

Luftkvaliteten inom områden med miljözoner kan komma att påverkas negativt om många fordon med generellt undantag inte uppfyller miljökraven. Effekten på luftkvaliteten och människors hälsa bedöms dock vara liten med detta förslag, eftersom det är få fordon det är frågan om och dessa fordon kommer genom det naturliga utbytet att klara miljökraven på sikt.

5.3 Tillgänglighet

Tillgängligheten, det vill säga framkomligheten och användbarheten inom transportsystemet, kommer att påverkas marginellt för allmänheten med de föreslagna ändringarna. Förslaget innebär dock att det inte blir en försämring avseende tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning som omfattas av de generella undantagen.

Personer med parkeringstillstånd för rörelsehindrade och personer som har anpassat eller anskaffat sina fordon med hjälp av bilstöd kommer inte att påverkas negativt genom den föreslagna regleringen i denna promemoria eftersom tillgängligheten till samhället kommer att vara oförändrad utan tillkommande kostnader.

5.4 Regelefterlevnad

Transportstyrelsen har i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag att utreda hur regelefterlevnad kan säkerställas vid miljözoner som införs enligt gällande och kommande bestämmelser. I uppdraget ingår att

identifiera och föreslå åtgärder mot eventuella administrativa hinder och utreda hur annan eventuell närliggande lagstiftning kan harmonisera med bestämmelserna om miljözon. Transportstyrelsen ska även informera t.ex. kommunerna och medborgare om miljözonsbestämmelserna. I dessa delar ska uppdraget pågå t.o.m. den 28 december 2018. En slutrapport ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 1 april 2019.

5.5 Näringsliv

Näringslivet förväntas inte påverkas på något sätt av förslagen i denna promemoria.

5.6 Kommuner

Kommuner kommer inte belastas med ökad administrativ börda på grund av handläggningen av ärenden om undantag från bestämmelserna om miljözoner för fordon som har anpassats eller anskaffats med bilstöd eller personer som innehar parkeringstillstånd för rörelsehindrade.

5.7 Myndigheter

Totalförsvarets forskningsinstitut

Verksamheten på Totalförsvarets forskningsinstitut kommer att kunna fortgå som tidigare i och med att myndighetens fordon undantas från bestämmelserna om miljözoner.